

TERUGBLIK REPETITIE 3 DECEMBER 2004.

Op deze avond waren de bassen aan de beurt om een uur eerder aan de repetitie te beginnen. Jammer genoeg waren er niet zoveel bassen die op tijd konden komen, maar er is toch flink gewerkt aan delen van de mis waar de bassen de meeste problemen mee hebben. Om 20.00 uur was de rest van het projectkoor ook gearriveerd en begon Chris met het Credo. Veel koorleden hebben zich aangewend om de solostukjes mee te zingen. Toch zal iedereen deze gewoonte af moeten leren, omdat je dit onbewust op het concert ook gaat doen. Dit kan natuurlijk niet! Vanavond was de laatste repetitie van dit jaar en we wensen iedereen dan ook alle succes toe voor 2005!

WAR CHILD ALS GOED DOEL.

In **MUSA** 14 vertelde ik over een jongen uit Bosnië die in één van de workshops van War Child geleerd heeft zijn gevoelens te uiten via zijn trommel. Soms wordt er gedacht dat je nooit genoeg kunt doen, omdat er steeds nieuwe oorlogen komen, overal ter wereld. Gelukkig ziet War Child dit niet als een druppel op een gloeiende plaat, maar als een olievlek: je begint met een druppel en die wordt groter en groter. Je ziet ter plaatse wat het effect is van de workshops op die kinderen. Een ander belangrijk onderdeel van het werk van War Child is het overdragen van hun kennis aan de lokale bevolking door middel van heel intensieve training door een groep experts. Na deze training worden ze nog minimaal een jaar lang begeleid door War Child. Het is de bedoeling dat er zoveel mogelijk kinderen geholpen kunnen worden. En die hulp moet zijn wortels krijgen in de eigen samenleving en niet alleen komen van buitenlanders die uiteindelijk weer weggaan.

HUISWERK VOOR 28 januari 2005

Alles!

Zorg dat je de delen doorneemt die je moeilijk vindt en nog niet zo goed kan zingen.

VRIJWILLIGE BIJDRAGE

In de box voor de vrijwillige bijdrage zat op deze avond € 9,60. We willen u hartelijk danken voor uw bijdrage!

REPETITIES

De volgende repetities vallen op:

- 28 januari 2005
- 06 februari 2005 Miserere repetitiemiddag
- 11 februari 2005
- 25 februari 2005
- 11 maart 2005
- 25 maart 2005
- 01 april 2005
- 08 april 2005 (met orkest)
- 15 april 2005
- 22 april 2005 (met orkest)
- 29 april 2005
- 06 mei 2005 Generale Repetitie
- 07 en 08 mei 2005 Concerten

MEDEDELINGEN

-Voorverkoop kaarten en CD's:

Vanaf vandaag, 14 januari, zullen er kaarten via de koorleden te koop zijn. Elk koorlid krijgt een lijst waarop hij/zij kaarten kan verkopen met zogenoemde ledenkorting. Het is de bedoeling dat elk koorlid zoveel mogelijk kaarten in de voorverkoop verkoopt zodat we met beide concerten weten hoeveel mensen we kunnen verwachten en wat de opbrengsten hiervan zullen zijn. Kinderen tot 12 jaar hebben gratis toegang. Via de kassa zullen de kaarten en CD's € 12,50 zijn. Dus heeft het grote voordelen om de kaarten en CD's in de voorverkoop te verkopen. We verwachten van iedereen hierin medewerking en wensen jullie veel succes!

-Zondagmiddag 6 februari 2005 zal er een belangrijke repetitiemiddag worden georganiseerd waarin alleen aandacht geschonken wordt aan het stuk Miserere. Iedereen wordt verwacht hierbij aanwezig te zijn om 13.30 uur in de grote zaal van de Heggerank!

-Repetities met het orkest: 8 en 22 april en 6 mei(generale). Plaats: in de kerk. Opkomst verplicht!

-Er zijn op 3 december 2004 ruim 200 zakjes met heerlijke kniepertjes verkocht. De opbrengst hiervan is € 365,-- Geweldig!!! Hartelijk dank voor de dames die hiervoor uren hebben staan bakken.

-Op 11 februari wordt de sopraanpartij om 19.00 uur verwacht en de overige leden om 20.00 uur.

-Rekeningnummer War Child 301712271, ten name van War Child-concert 2005.

Wij wensen iedereen een voorspoedig 2005 toe.

-Interpretatie (4)-

In de vorige drie *Musa*'s is uitgebreid gesproken over de interpretatieproblemen waar een koor mee te maken krijgt. Vandaag het slot van deze serie over een onderwerp dat ons bewust maakt van voordrachtsmogelijkheden en uitvoeringspraktijken. Het is daarom de moeite waard om alles nog eens door te lezen vanaf het begin. Vooral omdat het hele verhaal dan duidelijker wordt en omdat *interpretatie* een proces is dat tot en met de uitvoering actief is. En die uitvoering komt steeds dichterbij!!!

4. Articulatie (streek).

In het buitenland is hier een andere term voor. "Striche" betekent streep, lijn. In Nederland is het wat verwarrend, want de term "articulatie" wordt tweeledig gebruikt. In dit geval betekent articulatie, zoals het door instrumentalisten wordt gebruikt, het toepassen van *legato*, *staccato*, *non legato* en *marcato*. Om deze technieken goed te kunnen gebruiken moet een koorzanger de ademtechniek en de vocaalforming goed beheersen. Anders kan je stem schade oplopen.

-*Legato* is de basis van het zingen. In principe moet alles legato gezongen worden. Het egaliseert de natuurlijke klank van de vocalen die zo lang mogelijk worden aangehouden. De medeklinkers worden kort gezongen. Er wordt in één doorgaande lijn gezongen. Het gevaar is dat de zangers van een koor gaan glijden, dalend of stijgend, van een toon of lettergreep naar de andere. Dit zogenaamde *portamento* moet vermeden worden. Legato zingen vereist een goede ademsteun! Het grafische teken voor legato is een boog maar vaak wordt het legato niet in de partituur aangegeven.

-*Staccato* is het tegenovergestelde van legato. De tonen klinken kort, de klank wordt onderbroken. Het gevaar is dat de rusten korter genomen worden. Dit mag niet. Het is belangrijk dat de ademstoten voor de klank niet vanuit de keel maar vanuit het middenrif worden gegeven. Bovendien moet de steminzet zacht en licht zijn; bij te veel kracht is er het gevaar van de glottisslag (hoesteffect). Ook moet de ademsteun worden vastgehouden met ontspannen stemspleet. De stemspleet (glottis) moet zich niet sluiten bij de rusten die tussen de tonen ontstaan (zie ook *Musa nr. 6*) en er mag niet geademd worden tussen de tonen, behalve op de afgesproken plaatsen. Staccatozingen is een mooi hulpmiddel als oefening tegen valse lucht, het maakt de stem soepel en is goed voor de intonatie. Staccato wordt door punten boven of onder de noten aangegeven of door het woord staccato.

-*Non-legato* zit tussen legato en staccato in. Het is een moeilijke vorm. Elke toon wordt zo lang mogelijk aangehouden en vlak voor de volgende losgelaten, is redelijk zelfstandig, los van elkaar, zonder dat het een pauze of komma wordt. Net als bij staccato moet er niet geademd worden en de glottis niet gesloten. Ook de steminzet moet weer zacht zijn. Non-legato wordt aangegeven met een – boven of onder de noot.

-*Marcato* geeft een accent op elke noot zonder dat de noot korter wordt. Marcato doorbreekt het normale patroon van hoofd -en nevenaccenten in een maatsoort en wordt aangegeven door het teken > boven of onder de noot.

5. Nuances.

Nuance, nuanceren betekent: fijn onderscheid maken. Het maakt een uitvoering, een muziekstuk levendig en expressief. Het begrip heeft betrekking op de dynamiek, het tempo, de vocalen, het woord; een ruim begrip dus. De *nuance van de dynamiek* is als volgt te verdelen: sterk (**f**, forte, en **ff**, fortissimo), gematigd (**mf**, mezzoforte, en **mp**, mezzopiano) en zacht (**p**, piano, en **pp**, pianissimo). Dynamiek heeft nooit een absoluut karakter. Een forte bij Haydn is een heel andere forte dan bij Bruckner. Voor een juiste toepassing van de verschillende dynamieken is een goede ademhalingsstechniek heel belangrijk. Zonder ademsteun wordt bij zacht zingen vaak te laag gezongen (intonatie!) en bij hard -pardon, sterk-zingen geforceerd en dus ook onzuiver gezongen. Ook wordt er wel te snel gezongen bij een crescendo en te langzaam bij een decrescendo. Of de (de)crescendo's verlopen te plotseling. Het is erg moeilijk om te nuanceren bij deze dynamische aanwijzingen.

De *nuances van het timbre* is ook een expressiemiddel van de dirigent. Hij moet, als een kunstschilder, kleuren met de timbres, de vocale nuances, van de menselijke stem (helder, licht, doorzichtig, donker, enz.). De vocalen spelen hierbij een grote rol (zie hiervoor ook *Musa 6*).

Andere manieren om nuances aan te brengen in een muziekstuk zijn de verschillende articulatiemanieren (beschreven onder punt 4) en de toepassing van een juiste frasering en dictie (de nuance van het woord).

Hoe beter een dirigent in staat is zijn koor te laten nuanceren, hoe beter en expressiever de interpretatie -en dus het niveau van de uitvoering!- zal zijn. Daarom gaat veel repetitietijd zitten in het praktiseren van bovenstaande facetten. Wat we op vrijdagavond doen is ongelooflijk complex en staat hierboven (en in de vorige *Musa*'s) overzichtelijk op een rijtje. Hopelijk dragen deze artikelen bij tot een beter begrip en dus een makkelijker toepassing van het geleerde. Al doende leert men, oefening baart KUNST.

Chris Holman

